

KREDITLASH VA UNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YULLARI

Abdulahobov Shaxzod Xolmo'min o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti assistenti

Allayorova Munisa

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi

Annotasiya: *Maqolada kreditlashning dolzarb muammolari muhokama qilinadi va moliyaviy tizim samaradorligini oshirish uchun ularni hal qilish yo'llari taklif etiladi. Maqolada kreditlashning asosiy muammolari, masalan, yuqori foiz stavkalari, aholining ayrim guruhlari uchun kredit olish imkoniyati cheklanganligi, kredit shartlarining shaffof emasligi va qarz yuki bilan bog'liq muammolar ko'rib chiqiladi.*

Ushbu muammolarni hal qilish uchun turli xil chora-tadbirlar taklif etiladi, jumladan foiz stavkalarini pasaytirish, moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish va kichik va o'rta biznes uchun kredit olish imkoniyatini yaxshilash. Shuningdek, bank faoliyatini tartibga solish, innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash va iqtisodiyotning asosiy tarmoqlarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash orqali kreditlash samaradorligini oshirishda davlatning roli muhokama qilinadi.

Xulosa qilib aytganda, maqola yanada samarali va barqaror moliyaviy tizimni yaratish uchun davlat, banklar va jamiyatning birgalikdagi sa'y-harakatlari zarurligi to'g'risida xulosaga keladi.

Kalit so'zlar: *Kreditlash muammolari, foiz stavkalari, kreditlashning mavjudligi, moliyaviy savodxonlik, kreditlash texnologiyalari, davlatning roli, bank faoliyatini tartibga solish, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, kichik va o'rta biznes, kreditlash samaradorligi.*

KIRISH

Kreditlash zamonaviy iqtisodiyotning asosiy elementlaridan biri bo'lib, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, biznesni rivojlantirish va aholining ehtiyojlarini qondirishda muhim rol o'ynaydi. Bu jismoniy shaxslarga ham, korxonalariga ham investitsiyalarni amalga oshirish, tovarlar va xizmatlarni sotib olish, uy-joy sotib olish va boshqa moliyaviy muammolarni hal qilish uchun qo'shimcha moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatini beradi.

Zamonaviy iqtisodiyotda banklar, kredit tashkilotlari va boshqa moliya institutlari qo'shimcha mablag'larga muhtoj bo'lganlar va ularni kredit shaklida berishga tayyor bo'lganlar o'rtasida vositachi rolini o'ynaydi. Ushbu jarayon pul mablag'larining aylanishiga va iqtisodiyot ishtirokchilari o'rtasida xatarlarni taqsimlashga yordam beradi.

Biroq, muhimligiga qaramay, kreditlash bir qator muammolarga duch keladi, jumladan, yuqori foiz stavkalari, aholining ayrim toifalari uchun kredit olish imkoniyati cheklanganligi, qarz yuki va kreditlarni qaytarmaslik bilan bog'liq

muammolar. Shu munosabat bilan kreditlash samaradorligini oshirish va yanada qulay va barqaror moliyaviy tizimni yaratish vazifasi dolzarb bo'lib qolmoqda.

Asosiy qism: Kreditlashning asosiy muammolari.

Yuqori foiz stavkalari, ayniqsa, kichik va o'rta korxonalar va uy qarz oluvchilar uchun kredit olish uchun katta to'siq bo'lishi mumkin.

Bu biznes va investitsiyalarni rivojlantirish imkoniyatlarini cheklashi mumkin, bu esa iqtisodiy o'sishga ta'sir qiladi.

Aholining ayrim toifalari uchun kredit olish imkoniyati cheklangan:

Ba'zi aholi, masalan, kam ta'minlangan odamlar, garov yo'qligi yoki kredit tarixining etarli emasligi sababli kredit olishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin.

Bu moliyaviy xizmatlardan foydalanishda tengsizlikni keltirib chiqaradi va ijtimoiy adolatni yomonlashtiradi.

Kredit shartlarining shaffofligi etarli emas:

Ba'zi banklar va moliya institutlari noaniq yoki yashirin shartlar bilan kredit berishlari mumkin, bu esa kutilmagan moliyaviy majburiyatlar va qarzni qaytarish bilan bog'liq muammolarga olib kelishi mumkin.

Qarz yuki va kreditni qaytarmaslik bilan bog'liq muammolar:

Qarz yuki qarz oluvchilar uchun og'ir yuk bo'lishi mumkin, ayniqsa, agar ular vaziyat o'zgarishi yoki moliyaviy qiyinchiliklar tufayli kreditlarni o'z vaqtida to'lay olmasalar.

Kreditlarning qaytarilmasligi banklar va boshqa kreditorlar uchun moliyaviy yo'qotishlarga, shuningdek, umuman moliya tizimiga bo'lgan ishonchning pasayishiga olib kelishi mumkin.

Ushbu muammolar kreditlash samaradorligini oshirish va yanada qulay va barqaror moliyaviy bozorni ta'minlash uchun choralar ko'rish zarurligini ko'rsatadi.

Kreditlash samaradorligi-bu olingan natija va unga erishish xarajatlari o'rtasidagi nisbat.

Kredit siyosatini takomillashtirish:

- Kredit xatarlarini baholash tizimini ishlab chiqish
- Kredit portfelini diversifikatsiya qilish
- Optimal foiz stavkalarini belgilash

Kreditlash samaradorligini oshirish tizimli yondashuvni talab qiladigan keng qamrovli vazifadir. Kreditlash samaradorligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish qarz oluvchilar uchun kreditlar mavjudligini oshiradi, banklarning kredit xavfini kamaytiradi va ularning raqobatbardoshligini oshiradi.

Foiz stavkalarini pasaytirish va banklar o'rtasida raqobatni rag'batlantirish:

Davlat va tartibga soluvchilar kredit berish uchun yanada qulay sharoitlarni yaratib, foiz stavkalarini pasaytirishga aralashishlari mumkin.

Banklar va moliya institutlari o'rtasidagi raqobatni rag'batlantirish foiz stavkalarini pasaytirishga va qarz oluvchilar uchun kredit shartlarini yaxshilashga yordam beradi.

Ta'lim dasturlari va moliyaviy savodxonlik kompaniyalari aholiga kredit berish shartlari, xatarlari va kredit olish majburiyatlarini yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

Bu qarz oluvchilarga ko'proq ma'lumotli moliyaviy qarorlar qabul qilishga va qarz yuklari bilan bog'liq muammolardan qochishga yordam beradi.

Ma'lumotlar tahlili va sun'iy intellekt kabi zamonaviy texnologiyalardan foydalanish kredit berish va kredit xavfini baholash jarayonini yaxshilashi mumkin.

Bu banklarga kredit berish to'g'risida aniqroq qarorlar qabul qilish, qaytarilmaslik xavfini kamaytirish va kreditlash samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Bank faoliyatini tartibga solish va iste'molchilar huquqlarini himoya qilish:

Davlat mijozlar bilan munosabatlarda shaffoflik va halollikni ta'minlashga qaratilgan bank faoliyati uchun qoidalar va standartlarni belgilashi mumkin.

Iste'molchilarni himoya qilish to'g'risidagi qonun hujjatlarida banklar tomonidan adolatsiz amaliyotlarning oldini olish va qarz oluvchilarning huquqlarini himoya qilish choralari ko'zda tutilishi mumkin.

Innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash va yangi moliyaviy vositalarni rivojlantirish:

- Davlat dasturlari va investitsiyalari FinTech innovatsiyalarini rivojlantirish va yangi moliyaviy vositalarni yaratishga yordam beradi.

- Bu kreditlash samaradorligini oshirishga, texnik xizmat ko'rsatish xarajatlarini kamaytirishga va kredit berish jarayonini tezlashtirishga yordam beradi.

Strategik ahamiyatga ega bo'lgan iqtisodiyot tarmoqlarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash:

Davlat kreditlash dasturlari va kafolatlari iqtisodiyotning qishloq xo'jaligi, kichik va o'rta biznes, innovatsion loyihalar va ekologik toza texnologiyalar kabi asosiy tarmoqlarini qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilishi mumkin.

Bu iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va strategik sohalarda ish o'rinlarini yaratishga yordam beradi.

Davlat aholining ayrim toifalari yoki yosh tadbirkorlar, ayol tadbirkorlar yoki ijtimoiy zaif guruhlar kabi maqsadli guruhlar uchun maxsus kredit dasturlarini yaratishi mumkin.

Bu keng aholi uchun kredit olish imkoniyatini yaxshilashga yordam beradi va kichik biznes va ijtimoiy loyihalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa: Zamonaviy iqtisodiyotda kreditlash iqtisodiy o'sishni va biznesni rivojlantirishni rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi. Biroq, kreditlarga kirishni qiyinlashtiradigan va moliya tizimining samaradorligini pasaytiradigan bir qator muammolar mavjud.

Kreditlashning asosiy muammolari orasida yuqori foiz stavkalari, aholining ayrim guruhlar uchun kredit olish imkoniyati cheklanganligi, kredit shartlarining shaffofligi

etarli emasligi va qarz yuki va kreditlarning qaytarilmasligi bilan bog'liq muammolar mavjud.

Ushbu muammolarni hal qilish uchun kreditlash samaradorligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar majmuini qabul qilish zarur:

- Foiz stavkalarini pasaytirish va banklar o'rtasida raqobatni rag'batlantirish;
- Aholi o'rtasida moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish;
- Kredit berish va risklarni boshqarish jarayonini yaxshilash uchun texnologiyadan foydalanish;

Davlat dasturlari va kafolatlari orqali kichik va o'rta biznes uchun kredit olish imkoniyatini yaxshilash.

Bundan tashqari, davlat bank faoliyatini tartibga solish, innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash va yangi moliyaviy vositalarni rivojlantirish, iqtisodiyotning strategik muhim tarmoqlarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash va davlat kredit dasturlarini yaratish orqali kreditlash samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Davlat, banklar va umuman jamiyatning sa'y-harakatlarini birlashtirish barqaror iqtisodiy o'sish va rivojlanishga yordam beradigan yanada samarali va barqaror moliyaviy tizimni yaratishga yordam beradi.

ISHLATILGAN ADABIYOTLAR:

19. Абдувахобов Шахзод Холмўмин уғли, Possibilities of Increasing the Activity of Banks in the Securities Market, Journal of Advanced Research and Scientific Progress (JARSP), Volume 02 Issue: 03/2023 ISSN: 2751-7551 (159-162)

20. Абдувахобов Шахзод Холмўмин уғли, Analysis of Existing Management Mechanisms and Assessment Methods of The Bank's General Financial Risk, Journal of Intellectual Property and Human Rights, Volume:02 Issue: 05/ May-2023, ISSN:2720-6882 (227-231)

21. Абдувахобов Шахзод Холмўмин уғли, Improverment of Investment Activities in the Service Sector, Journal of Innovative Studies of Engineering Science (JISES), Volume:02 Issue:03/2023 (53-58)

22. Абдувахобов Шахзод Холмўмин уғли, Factors Causing Credit Risks in Commercial Banks and Their Assessment, Journal of Intellectual Property and Human, Volume:02 Issue:05/May-2023 ISSN:2720-6882 (221-226)

23. Sharipova N. D., Asadova S. D. THE ROLE OF BANKS IN THE MODERN MONETARY SYSTEM //Procedia of Theoretical and Applied Sciences. – 2023. – Т. 6. – С. 55-62.

24. Шарипова Н.Д., Чориев Я.А. СТРАХОВАНИЕ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ //International Journal of Advanced Research in Education, Technology and Management. -2023- Т.2. - С. 92-99.

- 25.** Sharipova N. D., Jurayev I. S. THEORETICAL FOUNDATIONS OF MONETARY POLICY// INTERNATIONAL JOURNAL OF INNOVATIONS IN ENGINEERING RESEARCH AND TECHNOLOGY. – 2023. -Т. 10. -С. 171-173.
- 26.** Sharipova N. D., Aliboyev L.Sh. THE IMPORTANCE OF ANTI-INFLATIONARY POLICY AND INFLATION TRADING IN UZBEKISTAN// INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY JOURNAL FOR RESEARCH & DEVELOPMENT. - 2023. -Т. 10. -С. 92-94.
- 27.** Tursunov, F. M. (2023). TIJORAT BANKLARIDA MASOFAVIY BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH AHAMIYATI. SCHOLAR, 1(30), 75–81.
- 28.** Tursunov Faridun Mustafoyevich. (2023). OPPORTUNITIES FOR REMOTE BANKING SERVICES TO GROW IN REPUBLIC OF UZBEKISTAN’S COMMERCIAL BANKS. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 11(11), 4–7.
- 29.** Каримова А.М., Махсудов О.Ш. Assessment of the Current State of the Market and Procedure For Lending to Subjects of Tourism Services of the Republic of Uzbekistan / Яшил иқтисодиёт ва тараққиёт журнали, 2023-йил, октябрь, 10-сон, 79-83.
- 30.** Ниязов З. Д., Махсудов О.Ш. Investment attractiveness of the enterprise, as well as factors influencing its development in the economy of Uzbekistan./ Иқтисодиёт, молия ва инновациялар халқаро илмий журнали, декабрь 29, 2023 1(4) сон, 47-55.
- 31.** Каримова А.М., Ниязов З. Д. Махсудов О.Ш. Кредитная поддержка инновационного развития / SCHOLAR 1(32) сон, ноябрь 2023, 171-179.